

EXAMENSARBETE
Hösten 2006
Lärarytildningen

**En studie om samtalets betydelse
i ett skönlitterärt temaarbete**

Författare
Linda Bengtsson
Sanna Gregersdotter

Handledare
Christina Gullin

En studie om samtalets betydelse i ett skönlitterärt temaarbete

Abstract

Syftet med denna studie är att undersöka om samtal kring skönlitteratur bidrar till förskolebarns lärande samt hur pedagoger i förskolan arbetar för att inkludera samtal i ett skönlitterärt temaarbete. I studien har uppstarten av ett skönlitterärt temaarbete med fokus på samtal har under ett flertal tillfällen observerats på en förskoleavdelning, där det endast går femåringar. I observationerna har det bland annat fokuserats på en pojke som under observationernas gång tydligt visar att ett lärande kan ske utifrån samtal kring skönlitteratur.

Ämnesord:

Förskola, Samtal, Skönlitterärt temaarbete i förskolan, Observation

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning och bakgrund.....	5
1.1 Syfte	5
1.2 Arbetets disposition.....	5
1.3 Presentation	6
1.3.1 Beskrivning av arbetslagets temaidé.....	6
1.3.2 Förskolan och undersökningsgruppen.....	7
2 Litteraturgenomgång	8
2.1 Samtal.....	8
2.2 Tematiskt arbete	9
2.3 Med sagan som utgångspunkt i ett temaarbete.....	10
2.4 Barnets lärande.....	10
2.5 Pedagogens förhållningssätt.....	11
3. Problemprecisering.....	12
4. Empiri.....	13
4.1 Metodval.....	13
4.2 Undersökningsgruppen.....	13
4.3 Förarbete.....	14
4.4 Insamling och bearbetning	14
5 Resultatredovisning	16
5.1 Inledning till observation 1	16
5.1.2 Observation 1: Temaintroduktion	16
5.2 Inledning till observation 2	17
5.2.1 Observation 2: Högläsning och samtal i mindre grupp.....	17
5.3 Inledning till observation 3	18
5.3.1 Observation 3: Sagolek	19
5.4 Inledning till observation 4	19
5.4.1 Observation 4: Fri lek.....	20
5.5 Resultat och analys.....	20
6 Diskussion	23
6.1 Konsekvenser för yrkesrollen.....	26
6.2 Metoddiskussion.....	27
7 Sammanfattning	28
Referenser.....	30
Tidskrifter.....	31
Bilaga: Observationsprotokoll.....	32
Observation 3: Sagolek	32

1. Inledning och bakgrund

Ett intresse för att arbeta med skönlitteratur i förskolan har funnits hos oss båda under vår studietid på lärarutbildningen vid Högskolan Kristianstad. Under studietiden har vi mött flera föreläsningar med fokus på skönlitteratur som har inspirerat oss, därför föll det sig naturligt att rikta vårt examensarbete mot skönlitteraturens värld. Vi känner att samtal i samband med skönlitteratur är något som vi vill arbeta med i våra kommande yrkesliv. Vi ser även denna undersökning som en chans att få tips och idéer till hur man kan arbeta i förskolan med samtal och skönlitteratur. Det är enligt *Läroplanen för förskolan* (1998) viktigt att pedagogerna i förskolan aktivt strävar efter att utveckla barns förmåga att samtala, lyssna och reflektera. Genom att ta tillvara på barnens egna kunskaper, erfarenheter och intressen kan pedagogen skapa nya vägar som lockar barn att lära sig nya spännande saker. Pedagogen ska även stötta barnen och hjälpa dem att utveckla sin kommunikationsförmåga (1998).

Vi tog hjälp av en lärarutbildare på fältet för att komma i kontakt med en förskola som arbetar mycket med skönlitteratur. Förskoleavdelningen som tidigare var okänd för oss båda, var i startgrupparna med att inleda ett skönlitterärt temaarbete, där fokus även skulle ligga på samtalets betydelse för barns lärande. Med observationer som metod har vi följt uppstarten av detta temaarbete. Under observationerna har vi valt att följa bland annat en pojke, som spelar en avgörande roll i vårt resultat.

1.1 Syfte

Vi vill undersöka om samtal kring skönlitteratur bidrar till förskolebarns lärande samt hur pedagoger i förskolan arbetar för att inkludera samtal i ett skönlitterärt temaarbete.

1.2 Arbetets disposition

Nedan följer en kort presentation av det skönlitterära temaarbetet och undersökningsgruppen som ligger till grund för vårt arbete. Sedan kommer en litteraturgenomgång där vi presenterar litteratur som är relevant för uppsatsämnet. I empirikapitlet presenteras en detaljerad beskrivning av vårt metodval, tillvägagångssätt samt hur insamlat material har behandlats. Därefter följer resultatet av de genomförda observationerna med efterföljande analys. Sedan kommer en diskussion där vi knyter samman litteratur med resultat samt en kort diskussion

kring konsekvenser för yrkesrollen och vårt metodval. Slutligen följer en sammanfattning av arbetet.

1.3 Presentation

Här presenteras det skönlitterära temaarbete, vars uppstart vi har iakttagit under de genomförda observationerna. Därefter följer en kort presentation av förskolan samt undersökningsgruppen. En närmare presentation av dem finns att läsa i Empiridelen.

1.3.1 Beskrivning av arbetslagets temaidé

Tankar kring temaarbetet väcktes när en av pedagogerna under sin semester sommaren 2006 läste och blev inspirerad av böckerna: *Listiga räven – Läsinläring genom skönlitteratur* (Alleklev & Lindvall, 2003) och *Böcker inom oss – om boksamtal* (Chambers, 2004). Det som pedagogen fastnade för var den tyngdpunkt som Alleklev & Lindvall (2003) lägger på att man ska se till barnens behov och förutsättningar när man skapar lärandetillfällen, samt vikten av att föra ett samtal med barnen. Genom att utgå från skönlitteratur som intresserar barnen kan man skapa en mer inspirerande lärandemiljö för barngruppen. Utgår man från barnens intressen och nyfikenheter kan givande samtal skapas. Att synliggöra barnens lärande är redan idag en stor del av verksamheten på den aktuella förskolan och därför föll det sig naturligt att fortsätta på den linjen. Pedagogen fastnade även för det som Chambers (2004) lägger vikt vid, nämligen att genom samtal kring böcker skapas en djupare bild av historien och sammanhanget.

Efter semestern presenterade pedagogen sina tankar om ett temaarbete som skulle baseras på de nya tankegångarna kring samtal. Arbetslaget tyckte att det var en bra idé. Kollegorna läste också böckerna, för att alla i arbetslaget skulle ha samma utgångspunkt inför planeringen av projektet. Arbetslaget bestämde sig för att starta terminen med trygghet- och samarbetsövningar för att föra samman den nya barngrupp som bildats när höstterminen startade. När barnen sedan fungerade som en grupp skulle arbetslaget börja arbeta med temaarbetet. Arbetslaget beslutade sig för att utgå ifrån en barnbok, *Petter och hans fyra getter* (Norelius, 2001). De valde sagan eftersom den öppnar många olika vägar till ett mångfaldigt temaarbete där man till exempel kan rikta in sig på matematik, språk, drama, musik och rörelse.

Arbetslagets grovplanering¹ för uppstarten av temat är uppbyggd på idéer om hur de ska arbeta med boken. De har stannat vid en grovplanering eftersom de vill bygga vidare på de samtal som förs kring barnens intryck och tankar från uppstarten. Arbetslaget har ingen dokumenterad finplanering². Först gjordes en grovplanering för uppstarten av projektet och sedan planerade pedagogerna vecka för vecka och dokumenterade efter hand. I grovplaneringen nämner arbetslaget att de vill arbeta med boken genom att använda sig av bland annat en dockteater, högläsning, rollspel och genom att hela tiden ha samtalet i fokus.

1.3.2 Förskolan och undersökningsgruppen

Förskolan ligger i en liten ort på landsbygden. På förskolan finns fyra avdelningar med totalt 80 barn. Förskoleavdelningen där observationerna ägde rum har 21 barn. Arbetslaget på denna avdelning består av tre pedagoger som alla är förskollärare. De har arbetat tillsammans under några år. För att visa hur ett lärande kan ske hos barn genom samtal i ett skönlitterärt temaarbete har vi valt att titta närmre på en pojke som vi kallar pojke A.

¹ En grundplanering i stora drag.

² En detaljerad planering.

2 Litteraturgenomgång

I detta kapitel tas relevant litteratur upp för att ge läsaren en bakgrund till vår undersökning. Vi har valt att inkludera såväl aktuell som äldre litteratur. Detta för att understryka att de äldre delarna är lika relevanta idag som den aktuella litteratur vi har valt att använda.

2.1 Samtal

Arbetet med barns språkutveckling är viktigt. Det är ett måste att i dagens moderna samhälle kunna göra sig förstådd inför andra människor. I *läroplanen för förskolan* (1998) beskrivs det att ett av förskolans uppdrag är att lägga en grund för barnen så att de i framtiden ska kunna ta till sig de kunskaper som behövs för att göra sig förstådda och kommunicera. Barnen ska också kunna finna ny kunskap i vårt informationsamhälle som ständigt är i förändring (1998).

Barns talutveckling är ett invecklat och svårt förlopp att ta sig igenom. Det förekommer stora variationer och även en del avvikelser då flera faktorer såväl fysiska som psykiska spelar roll (Ellneby, 1991). Barn och vuxna tänker olika eftersom barns tankeförmåga ännu inte har nått en fullständig utveckling. Det kan tydligt märkas i samtal mellan barn och vuxna, då den vuxne kan tycka att barnet talar irrationellt. Barn talar dock ständigt meningsfullt och logiskt i sammanhanget utifrån sitt eget förnuft. Att lyssna på barn och vad de har att säga stärker barns självkänsla och vilja att tala. I samtalet är det den vuxnes uppgift att tolka vad det är barnet vill ha sagt för att kunna förstå barnets logik (Tough, 1973). Även Öhman (2003) anser att det är viktigt att pedagogen lyssnar på barnet. Att lyssna och vara uppmärksam på vad barn har att säga blir en metod som pedagogen kan använda för att ta reda på vad barnet redan har för uppfattning och hur barn förstår sina olika erfarenheter. Öhman skriver liksom Tough (1973) om hur det stärker barnets självkänsla när någon tar sig tid att lyssna på vad barnet har att säga. Öhman menar att när barnet får bekräftelse genom att någon lyssnar så blir självkänslan större vilket man kan se på barnets sätt att yttra sig (Öhman, 2003).

Björk & Liberg (2004) menar att barn lär sig genom att lyssna och att se hur omgivningen uttrycker sig och kommunicerar, men också genom att de själva vågar och framförallt vill tala och kunna uttrycka sig. När barn tar mod till sig och vågar börjar samtala med sin familj,

vänner och bekanta öppnar sig en helt ny värld, och hela tiden lär sig barnen. När barn börjar tala provar barnet sitt talspråk på olika sätt, vänder och vrider på bokstavsljud, stavelser och ljud, allt för att få en uppfattning om hur ljuden låter. Under denna period kan det vara svårt för den vuxne att låta bli att rätta och berätta hur det egentligen ska sägas. Men det är viktigt att barnen får göra sådana fel i början, eftersom detta är en fas som de flesta barn går igenom för att lära känna talspråket. Att barnet vågar tala är viktigt. Om man hela tiden blir tillrättavisad så kan det hända att man tappar viljan att försöka. Ett sätt att locka barn till samtal är att bygga vidare på barnets intressen och erfarenheter. Utgår samtalet ifrån det barnet kan och har intresse av skapas en nyfikenhet hos barnet som man kan använda för att framkalla nya lärandetillfällen (Björk & Liberg, 2004).

Chambers (2004) menar att vi lever i talets tid, och vad passar då bättre än att samtala mer med barn? Att utgå ifrån en bok är ett utmärkt tillfälle att ta vara på. Ett samtal baserat på en gemensam erfarenhet betyder inte att man har samma uppfattning vilket kan locka till ett intressant samtal. Något annat som Chambers uttrycker är att när barn blir guidade i samtal kring böcker förbereds de även för att kunna samtala och uttrycka sig kring andra delar som är av betydelse i livet. Lindö (2005) anser att man i samtal med barn bör locka dem till att berätta och beskriva olika detaljer för att ge en hel bild av sina tankar och reflektioner, samt för att ge lyssnaren en djupare förståelse. Alleklev & Lindvall (2003) skriver om hur man som pedagog bör se till barns egna förutsättningar när man samtalar med dem. När man utgår ifrån skönlitteratur som intresserar barnet är det lättare att föra ett samtal (2003).

2.2 Tematiskt arbete

Doverborg & Pramling (1988) visar på hur viktigt det är att bedriva tematiskt arbetet i förskolan. Redan på 1800-talet inspirerades pedagoger till att arbeta tematiskt och genom åren har man fortsatt bygga vidare på det tematiska arbetet. Att arbeta tematiskt innebär att pedagoger utgår ifrån ett tema till exempel skönlitteratur för att skapa flera olika lärtillfällen för barn. Pedagoger kan skapa olika lärtillfällen bland annat genom att spela en dockteater eller visa bilder från en bok (1988).

2.3 Med sagan som utgångspunkt i ett temaarbete

Om man utgår ifrån en saga i ett skönlitterärt temaarbete, får man en grund att arbeta vidare på. För att skapa lärtillfällen för barn genom skönlitteratur är det viktigt att pedagoger tänker på hur de för fram budskapet i sagan. Pedagogerna bör fokusera på samtalet om boken och dess budskap i det tematiska arbetet, för att det ska ha betydelse för barnet. Pedagogerna måste också hitta barnets nyfikenhet och försöka bygga vidare på den för att kunna skapa så många intressanta lärtillfällen för barnet som är möjligt (Granberg, 2006.).

Det är många faktorer som spelar in för att pedagogerna ska hitta en behaglig arbetsmiljö på förskolan som anpassas efter alla barn, deras behov och erfarenheter. Eftersom det finns många olika barn på förskolan är det viktigt att kunna bearbeta sagan på flera sätt, till exempel genom följande faktorer:

- Visuellt – Genom aktiviteter som till exempel bildvisning och dockteater.
- Lek – Barn kan leka sagan med hjälp av pedagogerna.
- Högläsning – Pedagogerna läser högt för barnen. (Granberg, 2006)

Sagan får olika betydelse beroende på barnets ålder och tidigare erfarenheter. Det beror också på hur barnets fantasi påverkar historien i sagan. Genom att fånga barnets tankar och idéer kring sagan genom bland annat samtalet kan barn berätta hur de upplever sig själv i sagan. Därför spelar sagan en stor roll för barns jag-utveckling. Sagan skapar därför en utgångspunkt för att stärka barnets självförtroende, fantasi och språkutveckling (2006). Kåreland (2001) menar att barn ofta kan likna sig vid någon karaktär i sagan vilket kan stärka barnets syn på sig själv.

2.4 Barnets lärande

Enligt *Läroplanen för förskolan* (1998) spelar barnets lärande en avgörande och central roll i verksamheten. Det dagliga arbetet i förskolan präglas av hur barns tankar och idéer tas till vara och bearbetas. Det innebär att man har barnets kunskaper som utgångspunkt för att kunna nå ett nytt lärande. Eftersom det är barns varierande erfarenheter som ligger bakom verksamhetens utformning kan det se väldigt olika ut på förskolorna runt om i landet. Även

Doverborg & Pramling (1988) anser att barnets tidigare erfarenheter spelar en väsentlig roll i hur barnet lär sig och uppfattar nya erfarenheter.

Eftersom samtalet spelar en stor roll för barns lärande är det viktigt att barn samtalar även med varandra. Barn lär sig då både att uttrycka sina åsikter och att lyssna och respektera varandras tankar (Öhman, 2003). Något som också spelar en väsentlig roll är att barn lär sig genom att få prova på olika saker och att upprepa det de har lärt sig på olika sätt, till exempel genom varierande aktiviteter i ett temaarbete (Doverborg & Pramling, 1988).

I *Läroplanen för förskolan* (1998) står det om vikten av att barn ska bli utmanade till att reflektera kring sina upplevelser. Även Petterson (2006) skriver om detta i sin artikel om Mia Maria Rosenqvist som är lektor i pedagogik vid högskolan i Dalarna. Rosenqvist anser att lärande sker genom barns upplevelser, till exempel genom lek. Men det är viktigt att barn får en chans att reflektera kring det de har upplevt för att omvandla upplevelsen till ett lärande (Petterson, 2006 i *Förskolan* nr.8 s.44).

2.5 Pedagogens förhållningssätt

Det som har stor betydelse för att pedagogerna ska kunna utgå ifrån barns förutsättningar i ett skönlitterärt temaarbete är de olika metoder pedagogerna använder sig av när de samtalar med barn. Att utgå ifrån en saga som fångar barns uppmärksamhet gör det enklare att finna samtalsämnen som intresserar dem. Något mer som har betydelse för att skapa lärtillfällen för barn är att pedagogerna samtalar med dem i vardagssituationer som till exempel vid matbordet eller vid påklädning. Detta för att motivera barnet till att samtala med andra för att alla ska få känna sig sedda och behövda (Granberg, 1999).

Att välja tema är inte lätt. Det finns olika faktorer att ta hänsyn till och att tänka på som pedagog, till exempel måste man se till hela barngruppens olikheter, erfarenheter och intressen för att skapa en lärsituation där samtal har stor betydelse (Doverborg & Pramling, 1988). Även Calderon (2004) tar upp betydelsen av att ta hänsyn till barn och deras bakgrund eftersom det är den som ligger till grund för deras fortsatta utveckling.

För att aktivera barn i temaarbetet är det viktigt att de inblandade pedagogerna visar inlevelse och engagemang i allt de gör. Arbetar man med ett skönlitterärt temaarbete med samtal i

fokus bör man tänka på att skapa nyfikenhet och intresse kring skönlitteraturen. De tematiska stunderna ska vara efterlängtrade av barn såväl som pedagoger (Granberg, 1999).

3. Problemprecisering

- Kan man se att det genom samtal skett ett lärande hos barn?
- Hur kan pedagoger använda sig av samtal kring skönlitteratur för att aktivt bidra till barns lärande?

4. Empiri

I detta kapitel beskriver vi hur undersökningen har gått till. Vi beskriver vilka metoder som har använts samt hur undersökningsgruppen ser ut. Sedan följer en redogörelse av hur genomförandet av vårt förarbete samt hur insamling och bearbetningen av det insamlade materialet har gått till.

4.1 Metodval

Vi har gjort en kvalitativ undersökning genom ett flertal observationer. Genom att observera skapas en helhetsbild av ett händelseförlopp vilket är svårt att uppnå i en intervju eller genom en enkätundersökning (Denscombe, 2000). Eftersom vår undersökning skulle äga rum på en förskola ansåg vi att observationer var en metod där vi hade möjlighet att som observatörer smälta in i omgivningen utan att påverka barnens beteende. För att detta ska vara möjligt bör de som observerar vara kända ansikten för barnen annars kan det bli motsatt effekt, det vill säga att barnen inte är bekväma med situationen. Detta återkommer vi till i 4.3 Förarbete.

4.2 Undersökningsgruppen

Den stora undersökningsgruppen består av 21 barn, nio flickor och tolv pojkar. Alla barnen fyllde fem år under 2006. Det är en nysammansatt barngrupp sedan augusti 2006, för att skapa en gemenskap inför skolstarten. Vi har tittat närmre på en pojke som vi valt att kalla för pojke A. Han är en del av vår undersökningsgrupp.

Pojke A är fem år gammal. Han har gått på förskola sedan han var ett år och är van vid förskolans rutiner trots den nya gruppen som han är delaktig i. Pojke A har lätt för att dra med sig de övriga barnen in i olika aktiviteter, till exempel genom att börja hoppa och skruva på sig när han inte själv kan koncentrera sig längre. Detta gör att de andra barnen tappar sin koncentration.

I arbetslaget arbetar tre förskollärare som alla har lång erfarenhet inom barnomsorgen. Pedagogerna har arbetat tillsammans i fem år och har inarbetade rutiner att arbeta efter. Vid vårt första besök på förskolan berättade pedagogerna om att de använder sig av olika metoder för att skapa samtal med så många av barnen som möjligt.

4.3 Förarbete

Vi tog kontakt med en lärarutbildare på fältet och genom henne fick vi tips om en förskola som skulle starta upp ett skönlitterärt temaarbete med utgångspunkt från samtalets betydelse. Ingen av oss har någon koppling till denna förskola sedan tidigare, vilket vi såg som en fördel för att kunna vara objektiva. För att barnen skulle känna sig trygga med oss som observatörer gjorde vi ett par besök på förskolan inför observationerna. Förskoleavdelningen var positiv till vår förfrågan om att komma och observera deras temaarbete. Pedagogerna i arbetslaget såg det som en positiv erfarenhet att kunna ta del av observationerna och på så sätt få en annan insyn i barnens reaktioner och intresse för temat. Eftersom vi inte var helt klara över vad vi skulle observera för specifika situationer i temaarbetet valde vi att först göra en provobservation under temaintroduktionen. Detta för att i efterhand se över resultaten vi fått genom provobservationen, och välja inriktning på undersökningen. När vi genomförde provobservationen i barngruppen la vi märke till pojke A och beslutade oss för att följa honom under observationerna. Pojke A är en person med inflytande på de övriga barnen i barngruppen. Eftersom han ibland har svårt att koncentrera sig i samlingar på förskolan ville vi se hur pedagogerna skulle göra för att få med honom i samtalet. Efter provobservationen följde sex observationer där fokus låg på pojke A.

Med hänsyn till den aktuella förskolan och de inblandade personerna följer vi den konfidentiella linje som Denscombe (2000) lägger vikt på, vilket innebär att endast författarna har kännedom om vilken förskola det gäller och vilka personer som har varit inblandade. För att inte avslöja pojke A:s identitet har vi valt att vara sparsamma med information om hans person.

4.4 Insamling och bearbetning

De sju observationerna utfördes under förmiddagar, då det var tid avsatt på förskolan för temaarbetet. Alla observationerna är noga antecknade av oss båda. Vi satt tillsammans och antecknade var för sig under samtliga observationer. Under observationerna pratade vi inte med varandra. Däremot diskuterade vi såväl teorier som tankar kring det vi observerat i efterhand.

Inför den andra observationen halverades barngruppen. Eftersom vi under provobservationen la märke till pojke A, bestämde vi oss för att endast följa den temagrupp han var med i. Vi

iakttog hans delaktighet och agerande vid de efterföljande sex observationstillfällena och la märke till så väl hans påverkan på de andra barnen som hans egen utveckling. Efter varje observation diskuterade vi med minst en av pedagogerna kring händelserna under den aktuella observationen. Vi har valt att redovisa fyra av de sju observationerna i kapitel 5: Resultatredovisning för att de fyra observationerna tydligt visar på en förändring hos några barn i barngruppen. Förändringen har skett i samband med samtal kring skönlitteraturen som de arbetar med i temaarbetet.

5 Resultatredovisning

I detta kapitel redovisar vi resultaten från de fyra utvalda observationerna. Redovisning av observationerna är uppbyggd på följande sätt: Först kommer en kort inledning till observationerna med bakgrundsinformation. Sedan följer resultatet av observationen och därefter avslutar vi kapitlet med analyserande resultatsammanfattning.

5.1 Inledning till observation 1

När pedagogerna planerar samlingar och övriga aktiviteter på förskolan brukar de inkludera en fysisk aktivitet för att behålla koncentrationen i barngruppen. När pedagogerna planerade temaintröduktionen beslutade de sig för att genomföra en dockteater och sedan låta en talarsten gå runt bland barnen. Till sist sjunga och dansa till en sång som förekommer i dockteatern. Oftast planerar de in den fysiska aktiviteten i mitten på samlingen³, men till temaintröduktionen tyckte pedagogerna att det passade bättre att lägga den fysiska aktiviteten sist.

5.1.2 Observation 1: Temaintröduktion

Hela barngruppen sitter samlad i en halvmåne på en stor matta, de befinner sig i förskolans ombonade satorum. På ett lågt bord framför barnen har pedagogerna byggt upp en sagovärld. Taklamporna släcks och två sagolyktor med levande ljus tänds för att skapa en mysig och spännande stämning. Pedagogerna spelar upp en tio minuter lång dockteater baserad på den valda temaboken *Petter och hans fyra getter* (Norelius, 2001). Alla barnen är engagerade och lyssnar uppmärksamt under hela dockteatern. När dockteatern är slut blåser en av pedagogerna ut de levande ljusen, detta är en signal som barnen känner till. När ljusen är släckta blir det samtal kring vad som just har hänt. Hela barngruppen tillsammans med pedagogerna samtalar kring händelsen. De använder sig utav en speciell talarsten. Stenen cirkulerar och varje barn får berätta sina tankar kring dockteatern som de just fått se. Barnen berättar olika saker från sagan. Pojke A är bland de första som får hålla i stenen och berätta.

När det är några barn kvar som ska berätta tappar pojke A sin koncentration och börjar viska till flickan som sitter bredvid honom. Pojke A kan inte längre sitta still, och det smittar av sig

³ Hela barngruppen samlas för gemensam aktivitet.

på barnen som sitter nära honom. Det blir oroligt i barngruppen eftersom pojke A har svårt för att sitta still, det stör de andra barnens koncentration. Pedagogerna försöker lugna barnen genom att be dem lyssna på sina kamrater. Det blir tyst och barnet som håller i talarstenen fortsätter att berätta. Efter ett par minuter kan pojke A inte sitta still längre. Flera av barnen som sitter nära honom tappar återigen koncentrationen. De vill inte lyssna på när pedagogen återigen ber dem att vara tysta. När alla barnen har fått berätta sammanfattar pedagogerna det barnen har sagt och avslutar samlingen med den dans som förekom i dockteatern. De dansar några var av runt i ring samtidigt som de trallar.

5.2 Inledning till observation 2

Vid det här observationstillfället visade pedagogernas grovplanering på att det skulle bli högläsning av boken *Petter och hans fyra getter* (Norelius, 2001) för hela barngruppen. Eftersom barngruppen hade svårt att koncentrera sig vid introduktionen beslutade sig pedagogerna för att istället läsa boken för halva gruppen i taget. Högläsningen skedde samtidigt i båda grupperna, och därför valde vi att endast följa den grupp där pojke A var delaktig.

5.2.1 Observation 2: Högläsning och samtal i mindre grupp

Strax innan samlingen börjar sätter sig barnen på varsin kudde i en halvmåne på golvet framför pedagogen i förskolans sagorum. En pojke (B) klagar på att pojke A sitter för nära honom och menar att han inte kommer att kunna se bilderna i boken. Pojke A blir genast generad och vill inte längre vara med på samlingen. Han reser sig och börjar gå därifrån.

Pedagogen: Pojke A, du kan väl komma tillbaka och sätta dig här med oss igen?

Pojke A går tillbaka och sätter sig på sin kudde.

Pedagogen: Titta nu när jag håller upp boken, ser ni bilderna?

Pojke B: Ja, jag ser ju ändå.

Pojke A: Mmm, jag ser.

Pojke B: Förlåt för att jag blev arg på dig.

Pojke A: Det gör inget för nu ser vi ju.

Pedagogen tänder de båda sagolyktorna och börjar läsa ur boken, som hon håller framför sig med bilderna hela tiden synliga för barnen. Med inlevelse följer alla barnen sagan från början till slut.

Pedagogen blåser ut ljusen och som tidigare nämnts vet barnen att det då är dags för samtal kring boken. Den här gången får barnen räkna upp handen när de vill säga något. Det är pedagogen som styr samtalet genom att ställa frågor och avgöra vem som ska tala. Pedagogen börjar med att fråga vad boken handlar om. Pojke A räcker tveksamt upp handen.

Pedagogen: Pojke A, vad vill du berätta?

Pojke A: Det handlar om getarna som har olika färger. Vit och blå och gul och sen en till.

Pedagogen: Vem var den fjärde geten?

En flicka räcker upp handen och får ordet av pedagogen.

Flicka A: Han var ju röd.

Pojke A: Ja, röd och gul och vit och blå. Det blir fyra getter.

Samtalet fortsätter kring de fyra getterna och deras olika egenskaper. Alla barnen är delaktiga i samtalet och lyssnar på varandra såväl som på pedagogen. Samlingen avslutas med dans på samma sätt som tidigare.

5.3 Inledning till observation 3

Pedagogerna diskuterade hur det gick när de hade högläsning med halva barngruppen i taget. Eftersom det fungerade bra att arbeta med barnen i mindre grupper bestämde de sig för att fortsätta arbeta i samma grupper som under högläsningen. Nästa steg i temat är att låta barnen leka sagan samtidigt som pedagogen läser boken. På förskolan kallar de det för sagolek, det fungerar som en slags teater. Vid detta tillfälle observerades endast den grupp som pojke A är med i.

Observation 3: Sagolek

Barnen inklusive pojke A har delats upp i ytterligare två grupper, en grupp leker och spelar upp sagan som en teater samtidigt som pedagogen läser boken. Den andra gruppen är publik och ser på. När sagan är slut byter grupperna plats så att alla får prova på att vara med i sagan. Efter att båda grupperna har fått leka sagan sätter alla sig ner på golvet i en ring. Nedan följer en utvald del av samtalet för att tydligt visa samtalets gång samt innehåll som har betydelse för det resultat som diskuteras i kapitel 5.5 Resultat och analys.

Pedagogen: Vad duktiga ni har varit på att leka sagan. Tyckte ni det var roligt?

Alla barnen: Ja!

En pojke räcker upp handen och pedagogen ger honom ordet.

Pojke C: De är ju vänner. Alla getterna är vänner och leker. Gubben och katten är också vän med dem.

Pedagogen: Ja, de är alla vänner med varandra. Precis som alla här på vår avdelning. Vi är ju alla vänner och leker tillsammans om dagarna. Hur tänkte du när du kom på att de är vänner?

Pojke C: Katten är snäll. Han hjälper getterna och gubben blir glad. Då blir katten också glad.

Samtalet övergår till olika berättelser om barnens egna husdjur. De avslutar samlingen med att sjunga olika sånger om djur.

5.4 Inledning till observation 4

En vecka efter sagoleken är vi tillbaka på förskolan och observerar. Temasamlingen har för dagen blivit inställd på grund av att en av pedagogerna har blivit sjuk. Vi observerar istället fri lek under förmiddagen. Några av barnen, inklusive pojke A, leker med dockorna från dockteatern som förekom i Observation 1: Temaintroduktion.

5.4.1 Observation 4: Fri lek

Tre pojkar och två flickor leker med dockorna och spelar upp det de kommer ihåg från dockteatern. Mitt i leken börjar flickorna bråka om vem som ska vara katten. Pojke A och de andra två pojkarna avvaktar och studerar flickorna en stund. Flickorna kommer inte alls överens. Bråket avbryts av att pojke A säger till flickorna att sluta.

Pojke A: Sluta bråka nu. Jag orkar inte höra mer. Varför bråkar ni om katten?

Flickorna är tysta och tittar på pojke A.

Pojke A: Alla getarna är ju vänner i teatern och katten och gubben. Vill inte ni vara vänner då eller?

Flicka B: Jo, vi är ju vänner, men jag vill också leka med katten.

Flicka C: Jag vill också vara vän, du kan få ha katten först så kan jag få ha den sen.

Barnen fortsätter leka med dockteatern.

5.5 Resultat och analys

Vi har valt att sammanfatta och analysera resultatet av de ovanstående observationerna i en sammanhängande text för att läsaren lättare ska få en helhetsbild av händelseförloppet samt kunna knyta detta till syftet och problempreciseringen. Vår problemprecisering och vårt syfte handlar om att se om samtal kan ha betydelse för barns lärande och även hur pedagogen kan använda sig av samtal för att bidra till lärande hos barn, samt om man kan se att det har skett ett lärande genom samtal. Därför har vi bestämt oss för att i denna analys kasta ljus över hur pedagogerna i observationerna använde samtalet som redskap för att bidra till ett aktivt lärande hos barnen. Vi tar även hjälp av pojke A för att tydligt och konkret kunna visa hur ett lärande kan ske.

Första observationen ägde rum under temaintroduktionen då pedagogerna genomförde en dockteater. I och med sagolykterna hölls koncentrationen kvar hos barnen under hela

dockteatern. Barnen vet att sagolykterna är en symbol för att något ska berättas och att man då ska vara tyst och lyssna på den som berättar. Pedagogerna har här med hjälp av sagolykterna skapat en mystisk och spännande miljö för barnen att vistas i under dockteatern. Detta kan ha haft påverkan på barnen och deras förmåga att koncentrera sig eftersom pedagogerna skapat en annorlunda miljö för barnen att längta till.

Efter dockteatern samtalade barnen och pedagogerna kring historien som visats. Pedagogerna använde en talarsten som redskap under samtalet. Detta för att kunna synliggöra vad barnen redan kan och hur de har upplevt det som hänt under dockteatern. Eftersom talarstenen är en symbol som talar om vem som har ordet kommer alla barn till tals. Detta gör att barnen kan känna sig delaktiga och det skapas en värdegrund som visar på att alla är lika viktiga och betydelsefulla i samtalet. Under samtalet blev det rörigt på grund av att några av barnen tappade koncentrationen och inte längre orkade lyssna på sina kamrater. Eftersom det är 21 barn i barngruppen som alla ska få en chans att berätta sin upplevelse av dockteatern tog det lång tid. Detta hade förmodligen inverkan på barnens koncentrationmöjligheter, eftersom barngruppen är van vid att i mitten av samlingen ha en fysisk aktivitet för att kunna behålla koncentrationen. Barnen är därför inte vana vid att sitta stilla under så lång tid.

Utifrån erfarenheterna från temaintroduktionen och barnens koncentrationssvårigheter beslutade sig pedagogerna för att halvera barngruppen vid de resterande tematillfällena. Detta resulterade i att barnen hade lättare att lyssna på varandra. Med hjälp av pedagogens frågor blev det mer ett samtal än en redovisning av vad alla barnen ville säga. På detta sätt blev alla barn hörda och kamraterna klarade av att lyssna på varandra utan avbrott.

Under den andra observationen uppstod det en konflikt mellan pojke A och pojke B. Denna konflikt visar pojke A: s osäkerhet när han hamnar i en konfliktsituation. Pojke A verkar inte veta hur han ska hantera situationen och reagerar med osäkerhet och genans. Pojke A ville inte vara kvar i rummet. Pedagogen löste situationen och fick pojke A att vilja vara med under högläsningen. Vad hade hänt om pedagogerna inte hade löst det hela? Hade pojke A lämnat rummet och vägrat vara med på samlingen?

Under samtalet efter högläsningen frågade pedagogerna barnen vad boken handlade om. Pojke A svarar att samtalet handlar om getterna och dess olika färger. Även om samtalet stannar kring getternas olika egenskaper så finns förmodligen frågan om vad boken handlar om kvar

hos barnen. Detta är något som man under observation 3: Sagolek, märker att pojke C har reflekterat kring. Efter att barnen har fått spela upp historien samtidigt som pedagogen läser boken utbrister pojke C att boken handlar om att man ska vara vänner och hjälpa varandra. För att ta fram en liknelse jämför pedagogen historiens karaktärer med barnen på förskolan som även de är vänner. Detta för att synliggöra bokens budskap för barnen på ett sätt som de alla kan relatera till. Fram till detta samtal har barnen endast pratat om getternas egenskaper, men nu har pojke C upptäckt att det finns ett budskap i boken.

Vid fjärde observationstillfället då barnen har fri lek och leker med dockteatern, blir det tydligt att pojke A har genomgått en drastisk förändring i sitt sätt att agera då det under leken uppstår en konflikt. Som vi tidigare har nämnt i Undersökningsgruppen samt i Observation 2: Högläsning, drar sig pojke A vanligtvis undan vid konflikter och blir osäker. Nu går han helt plötsligt rakt in i konflikten och medlar mellan flickorna som bråkar. Pojke A pratar om vänskap med flickorna. Pojke A visar initiativ och ser till att flickorna blir vänner igen. Han tar stöd i att kunna referera till bokens budskap för att visa flickorna vad han menar. Det märks att pojke A har reflekterat kring samtalet där pojke C och pedagogen talade om vänskapens betydelse i boken.

6 Diskussion

I diskussionen ställer vi vårt resultat i förhållande till litteraturen som vi tagit upp i kapitel två. Vi relaterar även litteraturen och resultatet till vårt syfte och vår problemprecisering. I syftet vill vi ta reda på om samtal kring skönlitteratur bidrar till förskolebarns lärande samt hur pedagoger i förskolan arbetar för att inkludera samtal i ett skönlitterärt temaarbete. Frågorna i problempreciseringen är:

- Kan man se att det genom samtal har skett ett lärande hos barn?
- Hur kan pedagoger använda sig av samtal kring skönlitteratur för att aktivt bidra till barns lärande?

Att ha barnet i centrum och utgå ifrån dess erfarenheter, kunskaper och behov gör att arbetslaget får en grund att använda som utgångspunkt under planeringen av verksamheten. *Läroplanen för förskolan* (1998) handlar bland annat om barnets lärande som den centrala delen av verksamheten och därmed bör barnets tankar och idéer användas i det dagliga arbetet. Detta är även något som Doverborg & Pramling (1988) påpekar, då de anser att barn utvecklar sina nya erfarenheter med hjälp av den förförståelse de har sedan tidigare. Andra aspekter som man bör ta hänsyn till när man arbetar med samtal är var barnet befinner sig i sin språk- och talutveckling. Enligt Ellneby (1991) finns det flera olika fysiska och psykiska faktorer att ta hänsyn till. Tough (1973) menar att det är viktigt att lyssna på det som barnet säger och visa intresse för att stärka barnets vilja att tala. Barn och vuxna har olika sätt att uttrycka sig, vuxna kan tycka att barn talar ologiskt men i själva verket talar barn alltid utifrån sina egna erfarenheter. Därför är det upp till den vuxne att tolka barnets tal på rätt sätt. Alla ovanstående faktorer är sådant som pedagoger måste vara medvetna om för att kunna arbeta med samtalets betydelse för lärande på ett sätt som är givande för barnet.

Med inspiration av Alleklev & Lindvall (2003) samt Chambers (2004) ville pedagogerna skapa en miljö för barnen där samtal om och kring olika händelser förekommer naturligt. Att ha barnen i fokus och utgå ifrån deras erfarenheter och behov är något som pedagogerna ville sträva efter i det kommande temat. Detta är anledningen till att pedagogerna började arbeta med temaarbetet. En närmre presentation av vad som låg bakom uppkomsten av temaarbetet har vi tagit upp tidigare i kapitel 1.3.1.

Valet att utgå ifrån en saga i temaarbetet gjorde pedagogerna eftersom man då kan arbeta med samtal på olika sätt. I sagan finns det många bitar man kan samtala kring. Det är möjligt att på många sätt intressera barn i ett mångfaldigt temaarbete. Granberg (2006) visar på hur man kan arbeta med sagor på olika sätt för att fånga barns olika intresseområden. Pedagogerna valde att i temaarbetet använda olika metoder att skapa samtal kring, detta genom till exempel dockteater, högläsning samt sagolek. För att engagera barnen i ett temaarbete menar Granberg (1999) att även pedagogerna bör visa intresse och inlevelse för temat, och pedagogerna i vår studie visade verkligen ett stort intresse för sitt temaarbete när de genomförde dockteatern. De visade detta genom utförandet av dockteatern så väl som sättet de byggt upp en spännande och mystisk miljö för barnen med hjälp av bland annat sagolyktor.

Enligt Kåreland (2001) finner många barn en förebild i sagans värld, en förebild att se upp till och jämföra sig själv med vilket stärker barns syn på sig själva. Även Granberg (2006) anser att sagan kan spela en viktig roll när det gäller att stärka barns självförtroende. Genom att pedagogerna arbetade med sagan på olika sätt, till exempel med sagolek, förkroppsligades karaktärerna i sagan och barnen kunde på ett konkret sätt jämföra och identifiera sig med dem. Vid de första diskussionstillfällena pratade barnen mycket kring de uppenbara inslagen i sagan, så som getternas färger och olika egenskaper. Det var först efter sagoleken som ett barn, pojke C, uppmärksammade att sagan handlar om vänskap och att hjälpa varandra. När pojke C konstaterat vad sagan handlar om, förtydligade pedagogen budskapet för pojke C och de övriga barnen. Detta gjorde pedagogen genom att jämföra vänskapen som förekommer i sagan med den vänskap som finns mellan barnen på förskolan. Öhman (2003) belyser att ett barns självkänsla stärks när någon bekräftar och lyssnar på barnet alltså precis som pedagogen gjorde vid detta tillfälle.

Inför högläsningen (Observation 2) skedde det en konflikt som pojke A var inblandad i. Han drog sig genast undan och visade sig osäker. Denna konflikt löste pedagogen åt de inblandade eftersom pojke A själv drog sig undan. Calderon (2004) skriver om hur pedagoger bör ta hänsyn till barns bakgrund för att kunna vidareutvecklas. När pedagogen löser konflikten åt pojke A tar hon hänsyn till hans bakgrund och reagerar genom att hjälpa till. Pojke A var engagerad i samtalet efter högläsningen och verkade inte vara påverkad av den tidigare konflikten. Han pratade om getterna och deras färger efter att pedagogen frågat vad sagan handlade om. Vid denna punkt hade barnen ännu inte förstått budskapet i sagan, men pedagogen fortsatte samtalet kring det som barnen tog upp och intresserade sig för. Björk &

Liberg (2004) menar att det är viktigare att barn får prata än att inte säga något alls. Detta för att barn ska våga uttrycka sig inför andra och öva sitt talspråk. Det är också lika viktigt att barn lär sig att lyssna och respektera varandras åsikter. Även Lindö (2005) anser att det är bättre att locka barn till att tala kring det som intresserar dem samt öva på att berätta detaljrikt för att genom samtalet få en djupare förståelse för sina egna tankar. I *Läroplan för förskolan* (1998) kan man läsa om hur ett av förskolans uppdrag är att lägga en grund för barns språkutveckling för att de ska kunna ta till sig nya kunskaper och att kunna göra sig förstådda. Det är också viktigt att barn ska kunna kommunicera i dagens samhälle.

Under den fria leken i Observation 4 leker pojke A och några kamrater med dockteatern, och det uppstår då en konflikt mellan två flickor. I denna situation visar pojke A:s agerande på en stor förändring. Istället för att dra sig undan och fly från konflikten går han rakt in i den trots att han egentligen inte är inblandad. Pojke A medlar mellan flickorna och ber dem att bli vänner igen. I denna situation respekterar flickorna att pojke A lägger sig i och de lyssnar på vad han har att säga, precis som Öhman (2003) skriver om. Öhman menar att detta beteende kan vara ett resultat av samtalets betydelse för barns lärande. För att flickorna ska förstå vad han menar, relaterar pojke A till sagan och det som pojke C upptäckt efter sagoleken, att sagan handlar om vänskap. Petterson (2006) skriver om hur barn måste få en möjlighet att reflektera kring händelser de har varit med om, under såväl lek som samtal. När barn får denna chans att reflektera omvandlas deras handlingar och upplevelser till ett lärande. Detta visar pojke A tydligt i denna situation där han tar tillvara på sina upplevelser runt sagan *Petter och hans fyra getter* (Norelius, 2001). Det märks att han har reflekterat kring samtalen som har skett i samband med temaarbetet. Vid de första observationerna var pojke A endast fokuserad på det synliga i sagan, till exempel getternas färger. Efter att ha upplevt sagan fysiskt i sagoleken samt hört pojke C och pedagogen samtala om det vänskapliga budskapet har pojke A nått ett nytt lärande. Han verkar känna sig trygg i att kunna referera till sagan när flickorna börjar bråka och vågar därför ge sig in i konflikten. I jämförelse med konflikten i observation 2 där han drar sig undan är detta lärande ett stort steg i pojke A:s utveckling.

Resultatet av vår undersökning visar alltså konkret att samtal bidrar till reflektion som i sin tur skapar ett lärande hos barnet. Detta resultat är ett konkret svar på det vi ville ta reda på i vårt syfte samt i problempreciseringen. Genom undersökningen har vi även fått många tips och idéer på hur man kan arbeta med samtalets betydelse i ett skönlitterärt temaarbete.

6.1 Konsekvenser för yrkesrollen

I detta avsnitt diskuterar vi olika delar från observationerna och genom att ställa olika frågor reflekterar vi kring vad som hade kunnat bli annorlunda, samt hur det skulle påverka vårt resultat. Detta har vi gör för att få tips och idéer inför våra framtida yrkesliv. I slutet på detta avsnitt skriver vi dessutom hur detta arbete påverkar vår syn på våra kommande yrkesroller.

Frågorna vi reflekterar kring är: Hur hade uppstarten av det skönlitterära temaarbetet sett ut om pedagogerna inte hade anpassat temat efter barnen och deras olikheter, samt vilka konsekvenser det hade medfört? Hade det påverkat resultatet vi kommit fram till och på vilket sätt?

Under uppstarten av temaarbetet (observation 1) upptäcker pedagogerna att barnen tappar koncentrationen under samtal. Detta beror förmodligen på att hela barngruppen ska få en chans att berätta om sin egen upplevelse, vilket tar lång tid. Dessutom ligger den fysiska aktiviteten i slutet, medan barnen är vana vid att den ligger i mitten av samlingen. Om pedagogerna skulle lägga den fysiska aktiviteten efter dockteatern skulle barnen eventuellt kunna bibehålla koncentrationen under hela samtalet. Kanske kan pedagogerna då inte dela barngruppen inför det andra tematillfället, utan fortsätter att arbeta med hela barngruppen tillsammans. Fungerar det att ha högläsning och sagolek i hela barngruppen eller uppstår det koncentrationssvårigheter vid dessa tillfällen istället? Många gånger kan det vara svårt att genomföra aktiviteter så som högläsning och sagolek i hel grupp då det medför en del väntetid för barnen. I sagoleken blir det mycket väntetid då det inte finns roller för alla barn samtidigt. Vid högläsning kan det vara svårt att behålla koncentrationen i väntan på att få höra fortsättningen medan de andra barnen ser bilderna i boken. Om pedagogerna väljer att arbeta vidare med hela barngruppen på en gång kan förmodligen samtalen se annorlunda ut. Det kan ha påverkat vårt resultat eftersom pojke A kanske skulle kunna behålla koncentrationen och därmed inte få det lärande som uppstår.

Genom arbetet med denna undersökning har vi båda fått många tips och idéer på hur man kan arbeta med ett skönlitterärt temaarbete, samt blivit inspirerade till att arbeta mer aktivt med samtalets betydelse för att skapa olika lärtillfällen för barn i förskolan.

6.2 Metoddiskussion

När vi bestämt oss för att skriva om skönlitteratur fick vi snabbt kontakt med en förskola som skulle starta upp ett skönlitterärt tema med fokus på samtalets betydelse för barns lärande. Vi valde att använda oss av observation som metod eftersom vi ville få en fullständig bild av uppstarten från temaarbetet. Vi tycker att det var en passande metod i vår undersökning för att vi fick tydliga och konkreta svar på vår problemprecisering samt vårt syfte vilket vi har redovisat i kapitel 6: Diskussion. Detta kan bero på att vi var två som antecknade och observerade situationerna. På så sätt fick vi en bredare bild av händelseförloppen. Vi tror inte att vi hade kunnat uppnå ett så konkret resultat om vi använt oss av en annan metod som till exempel intervjuer. Något som även kunnat påverka resultatet är att vi besökte förskolan innan första observationstillfället. Detta gjorde vi för att barnen skulle känna sig trygga med oss som observatörer. Barn såväl som vuxna kan ibland agera annorlunda när någon okänd observerar.

7 Sammanfattning

Här följer en sammanfattning av vårt arbete där vi i stora drag knyter samman litteratur, empiri och resultat.

Vi valde att skriva om samtalets betydelse i ett skönlitterärt temaarbete eftersom det är ett ämne som intresserar oss båda. Det är också något som vi vill arbeta med i våra kommande yrkesliv. I syftet vill vi undersöka om samtal kring skönlitteratur bidrar till förskolebarns lärande samt hur pedagoger i förskolan arbetar för att inkludera samtal i ett skönlitterärt temaarbete.

I litteraturdelen tas relevant litteratur upp för att ge läsaren en förförståelse inför resultatet. Bland annat skriver Öhman (2003) och Tough (1973) om hur det stärker barnets självkänsla när pedagogen lyssnar på barnets tankar och för ett samtal med dem. Björk & Liberg (2004) anser att om barnet lyssnar på sin omgivning och dess kommunikation lär sig barnet att uttrycka sig.

För att skapa varierande lärtillfällen för barnet kan pedagogen arbeta tematiskt med till exempel skönlitteratur som grund (Doverborg & Pramling, 1988). Chambers (2004) anser att samtal med barn utifrån skönlitteratur kan vara en övning inför samtal senare i livet. Granberg (2006) skriver om hur pedagogen bör finna barnets intresse och utifrån det bygga vidare på barnets nyfikenhet kring ämnet. Det är lättare att skapa lärtillfällen för barnet om samtalsämnet intresserar barnet.

I problempreciseringen ställer vi oss frågorna: Hur kan pedagoger använda sig av samtal kring skönlitteratur för att aktivt bidra till barns lärande samt kan man se att det genom samtal skett ett lärande hos barn?

Som metod valde vi att använda observationer för att få ett sammanfattande intryck av händelserna. Vi har observerat uppstarten av ett skönlitterärt temaarbete med fokus på samtalets betydelse. Under provobservationen la vi märke till pojke A och därefter valde vi att under de resterande observationerna lägga en del av fokus på honom. Observationerna genomförde vi samtidigt, men utan inbördes kontakt, och båda antecknade noggrant händelserna. Utifrån de sju observationerna som genomfördes valde vi ut fyra stycken där

man kan se ett tydligt lärande hos pojke A. Från att ha varit konflikträdd vågade han nu gå rakt in i en konflikt och medla mellan de två som bråkade. Pojke A tog stöd från boken och sina upplevelser i temaarbetet samt samtalen som genomförts vid samlingarna för att uppmärksamma flickorna på budskapet i boken som handlar om vänskap. Vi kan här se att pojke A har reflekterat över boken och samtalen kring den. Han har fått en ny syn på konflikter och därmed har ett lärande uppstått utifrån samtal. I och med detta resultat har vi fått ett konkret svar på syftet och problempreciseringen.

Referenser

Alleklev, Birgitta & Lindvall, Lisbeth (2003), *Listiga räven – Läsinläring genom skönlitteratur*, Falun: Strålns Tryckeri, ISBN: 91-7221.161-X

Björk, Maj & Liberg, Caroline (2004), *Vägar in i skriftspråket – tillsammans och på egen hand*, Stockholm: Natur och Kultur, ISBN: 91-27-72268-6

Calderon, Lena (red.) (2004), *Komma till tals – flerspråkiga barn i förskolan*, Myndigheten för skolutveckling, ISBN: 91-85128-79-1

Chambers, Aidan (2004), *Böcker inom oss – om boksamtal*, Smedjebacken, ScandBook Ab, ISBN: 91-29-64542-2

Denscombe, Martin (2000), *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskap* Lund: Studentlitteratur. 292 s., ISBN: 91-44-01280-2

Doverborg, Elisabet & Pramling, Ingrid (1988), *Temaarbete – lärarens metodik och barnens förståelse*, Borås, Centraltryckeriet, ISBN: 91-40-71732-1

Ellneby, Ylva (1991), *Barns rätt att utvecklas*, Eskilstuna: Multitryck, ISBN: 91-26-90058-0

Granberg, Ann (1999), *Småbarnsmetodik – omsorg, lek och ramsor*, Göteborg, Elanders Graphic Systems AB, ISBN: 91-47-09877-8

Granberg, Ann (2006), *Småbarns sagostund – kultur, språk och lek*, Falköping, Elanders Gummessons, andra upplagan, ISBN: 91-47-07978-9

Kåreland, Lena (2001), *Möte med barnboken*, Uddevalla: Mediaprint, ISBN: 91-27-08566-X

Lindö, Rigmor (2005), *Den meningsfulla språkväven*, Lund: Studentlitteratur, ISBN: 91-44-03883-6

Norelius, Einar (2004), *Petter och hans fyra getter*, Kossuth, Budapest, Ungern, ISBN: 91-7448-913-5

Tough, Joan (1973), *Att samtala med barn*, Lund: Bröderna Ekstrands Tryckeri AB (1976), ISBN 91-29-43917-5

Utbildningsdepartementet, (1998), *Läroplan för förskolan – Lpfö 98* Stockholm: Fritzes Förlag 16 s., ISBN: 91-38-31412-6

Öhman, Margareta (2003), *Empati genom lek och språk* Stockholm: Liber, 253 s., ISBN: 91-47-05192-2

Tidskrifter

Petterson, Agneta (2006), ”Utgå från barnet” i *Förskolan* Nr 8 (red.): Helsingborg, Rulloffset

Bilaga: Observationsprotokoll

Här följer ett utdrag ifrån ett av observationstillfällena. Alla observationsprotokoll är sammanställda på samma sätt. För att fortsätta på den konfidentiella linje som vi följt under arbetet redovisar vi här endast en kort del av observationen. Detta för att inte peka ut någon av de inblandade personerna.

Observation 3: Sagolek

Plats: Sagorum

Gruppstorlek: Halva barngruppen inklusive pojke A

Aktivitet: Sagolek med efterföljande samtal

Genomförande: Pedagogerna delar upp barngruppen i två smågrupper med 6 barn i varje. Pedagogerna har i förväg bestämt vilka som ska vara i vilken grupp samt vilka roller barnen ska spela. Den ena gruppen spelar upp sagan medan pedagogerna läser boken, den andra gruppen är publik och tittar på.

Pedagogen: Nu har alla vara med i sagoleken. Vi sätter oss i en ring och pratar lite.

Flicka D: Ja, vi behöver vila lite nu.

Alla sätter sig ner i en ring.

Pedagogen: Vad duktiga ni har varit på att leka sagan. Tyckte ni det var roligt?

Alla barnen: Ja!

En pojke räcker upp handen och pedagogerna ger honom ordet.

Pojke C: De är ju vänner. Alla getterna är vänner och leker. Gubben och katten är också vän med dem.

Pedagogen: Ja, de är alla vänner med varandra. Precis som alla här på vår avdelning. Vi är ju alla vänner och leker tillsammans om dagarna. Hur tänkte du när du kom på att de är vänner?

Pojke C: Katten är snäll. Han hjälper getterna och gubben blir glad. Då blir katten också glad.

Flicka D: Jag har också en katt som är snäll. Den har samma färg som Pelle Svanslös.

Pojke D: Min katt har också samma färg som Pelle Svanslös. Men han är inte alltid snäll, han kan rivas ibland.

Pedagogen: Ja, ibland rivs katter när de blir rädda. Var din katt rädd pojke D?

Pojke D: Jag tror att han var rädd, för jag hade dratt han i svansen.
